

duktionsfaktor (arbejde). Produktionsfunktionen er lineær, og der anvendes ikke penge. Desuden er der naturligvis tale om et lukket samfund uden investering og uden offentlig sektor. — I de følgende kapitler modificeres disse forudsætninger, idet karakteren af totalanalyse dog søges fastholdt. Først omkring midten af bogen optræder der flere konsumvarer i modelsamfundet. Derefter følger dispositionen i højere grad de traditionelle linier.

Den anvendte fremgangsmåde gør formentlig bogen relativt svær at læse. Når Dickson går længere i retning af at abstrahere end andre lærebøger i økonomi, må de formelle ræsonnementer få en fremtrædende plads¹, og samtidig bliver det sværere at forbinde indholdet med virkeligheden under tilegnelsen. Dette gælder f. eks. drøftelsen (p. 262 ff) af mulighederne for eksistens af udenrigshandel, hvis alle lande kun producerer een og samme vare. — Hensigtsmæssigheden af denne »een-vare-abstraktion« i en elementær fremstilling kan vel i det hele taget diskuteres. Den medfører jo bl. a. — kombineret med forudsætningen om, at der ikke findes penge — at der ikke kan eksistere både et marked for produktionsfaktorer og eet for færdigvarer.

Med den anvendte fremstillingsform må model-ræsonnementer spille en fremtrædende rolle. Som baggrund herfor anvender bogen ikke blot grafiske fremstillinger; man må være befriet for symbolskræk og bl. a. være i stand til uden tøven at kunne differentiere for at få udbytte af den. Samtidig er der imidlertid fra forfatterens side lagt et stort arbejde og megen fantasi for dagen under udvælgelsen af de mest illustrative modeller. Et af resultaterne heraf er det, at ligningerne for alle de kurver, der afbildes i diagrammerne, er angivet;

1. At forfatteren selv lægger vægt på, at det formelle er i orden, også i sin egen fremstilling, illustreres af følgende bemærkning (p. 181) — mærk parenteser: »Antag först, att produktenheten är odelbar såsom fallet är exempelvis med maskiner och levande djur (om enheten är styck)«.

således er produktionsfunktionen til illustration af proportionsloven fremkommet gennem kombination af 2 specificerede parabler.

En sammenfattende vurdering af Dicksons bog må for en del blive et spørgsmål om religion. Det gælder især anvendeligheden af en indføring i nationaløkonomien skrevet efter de retningslinier, forfatteren har valgt. Mange vil nok mene, at en bog i stil med f. eks. Nyboe Andersen, Fog og Windings er håde lettere tilgængelig og mere udbyttegivende. Dicksons bog kan måske især med fordel anvendes til at få et overblik over problemerne fra en ny synsvinkel, efter at man på anden måde er blevet ført ind i det økonomiske netværk.

Færre forbehold er nødvendige ved en vurdering af bogen, når oplægget — herunder den stærkt matematiske form — tages for givet. Resultatet er blevet en idérig, klar og konsekvent fremstilling i overensstemmelse med de mål, forfatteren har sat sig.

*Anders Ølgaard*².

2. Biträdande lärare ved Lunds Universitet.

Olof Lindahl: Sveriges Nationalprodukt 1861-1951. Meddelanden från Konjunkturinstitutet, Serie B. 20. Stockholm 1956, 108 s. Pris 3,25 sv. kr.

Væksten er jo over os. På snart sagt alle områder inden for økonomien anlægges vækst-synspunkter, og samtidig undersøges mulighederne for at udarbejde en vækst-teori, der skulle forklare langtidstendenserne i nationalprodukt, befolkning m. v. Bannerføreren i dette arbejde er den amerikanske økonom Simon Kuznets, der i en række lande har foranlediget iværksat indsamling af konsistente talrækker for nationalproduktet samt analyser af det fremskaffede materiale. Lindahls afhandling er et resultat heraf, dog kun for så vidt angår den første del af målsætningen. Bogen fremtræder som en kom-

duktionsfaktor (arbejde). Produktionsfunktionen er lineær, og der anvendes ikke penge. Desuden er der naturligvis tale om et lukket samfund uden investering og uden offentlig sektor. — I de følgende kapitler modificeres disse forudsætninger, idet karakteren af totalanalyse dog søges fastholdt. Først omkring midten af bogen optræder der flere konsumvarer i modelsamfundet. Derefter følger dispositionen i højere grad de traditionelle linier.

Den anvendte fremgangsmåde gør formentlig bogen relativt svær at læse. Når Dickson går længere i retning af at abstrahere end andre lærebøger i økonomi, må de formelle ræsonnementer få en fremtrædende plads¹, og samtidig bliver det sværere at forbinde indholdet med virkeligheden under tilegnelsen. Dette gælder f. eks. drøftelsen (p. 262 ff) af mulighederne for eksistens af udenrigshandel, hvis alle lande kun producerer een og samme vare. — Hensigtsmæssigheden af denne »een-vare-abstraktion« i en elementær fremstilling kan vel i det hele taget diskuteres. Den medfører jo bl. a. — kombineret med forudsætningen om, at der ikke findes penge — at der ikke kan eksistere både et marked for produktionsfaktorer og eet for færdigvarer.

Med den anvendte fremstillingsform må model-ræsonnementer spille en fremtrædende rolle. Som baggrund herfor anvender bogen ikke blot grafiske fremstillinger; man må være befriet for symbolskræk og bl. a. være i stand til uden tøven at kunne differentiere for at få udbytte af den. Samtidig er der imidlertid fra forfatterens side lagt et stort arbejde og megen fantasi for dagen under udvælgelsen af de mest illustrative modeller. Et af resultaterne heraf er det, at ligningerne for alle de kurver, der afbildes i diagrammerne, er angivet;

1. At forfatteren selv lægger vægt på, at det formelle er i orden, også i sin egen fremstilling, illustreres af følgende bemærkning (p. 181) — mærk parenteser: »Antag först, att produktenheten är odelbar såsom fallet är exempelvis med maskiner och levande djur (om enheten är styck)«.

således er produktionsfunktionen til illustration af proportionsloven fremkommet gennem kombination af 2 specificerede parabler.

En sammenfattende vurdering af Dicksons bog må for en del blive et spørgsmål om religion. Det gælder især anvendeligheden af en indføring i nationaløkonomien skrevet efter de retningslinier, forfatteren har valgt. Mange vil nok mene, at en bog i stil med f. eks. Nyboe Andersen, Fog og Windings er håde lettere tilgængelig og mere udbyttegivende. Dicksons bog kan måske især med fordel anvendes til at få et overblik over problemerne fra en ny synsvinkel, efter at man på anden måde er blevet ført ind i det økonomiske netværk.

Færre forbehold er nødvendige ved en vurdering af bogen, når oplægget — herunder den stærkt matematiske form — tages for givet. Resultatet er blevet en idérig, klar og konsekvent fremstilling i overensstemmelse med de mål, forfatteren har sat sig.

*Anders Ølgaard*².

2. Biträdande lärare ved Lunds Universitet.

Olof Lindahl: Sveriges Nationalprodukt 1861-1951. Meddelanden från Konjunkturinstitutet, Serie B. 20. Stockholm 1956, 108 s. Pris 3,25 sv. kr.

Væksten er jo over os. På snart sagt alle områder inden for økonomien anlægges vækst-synspunkter, og samtidig undersøges mulighederne for at udarbejde en vækstteori, der skulle forklare langtidstendenserne i nationalprodukt, befolkning m. v. Bannerføreren i dette arbejde er den amerikanske økonom Simon Kuznets, der i en række lande har foranlediget iværksat indsamling af konsistente talrækker for nationalproduktet samt analyser af det fremskaffede materiale. Lindahls afhandling er et resultat heraf, dog kun for så vidt angår den første del af målsætningen. Bogen fremtræder som en kom-

menteret statistisk håndbog, der overhovedet ikke beskæftiger sig med analyser.

Mens man i Norge har fremlagt tids-serier af samme art for perioden siden 1900 (udgivet af Statistisk Sentralbyrå 1953), og det danske materiale er søgt ført tilbage til 1870 (foreløbige tal i Statistiske Efterretninger 1954, nr. 24), har man i Sverige vovet sig helt tilbage til 1861. Dette hænger sammen med, at der allerede fra mellemkrigsårene forelå nationalindkomst-tal for perioden 1861—1930 (Erik Lindahl, Dahlgren og Karin Kock: *The National Income of Sweden 1861—1930*, London 1937). Olof Lindahls arbejde har derfor for en væsentlig del bestået i at samarbejde disse tal med nyere materiale og indarbejde de definitioner, der i dag er gængse.

Bogen bringer tal for det svenske bruttonationalprodukt i markedspriser, anført i løbende priser. Tallene er hovedsagelig beregnet fra produktionssiden, hvorefter man har foretaget en opdeling i konsum, investering og overskud på betalingsbalancens løbende poster. For alle årene er der endvidere for hver af de 6 sektorer: landbrug, skovbrug, industri m. v., bygge- og anlægsvirksomhed, transport m. v. og tjenesteydelser anført køb (input) fordelt på de øvrige sektorer samt import, og ligeledes er salget (output) opdelt på de øvrige sektorer samt konsum, investering og eksport. Det er således et ambitiøst projekt, der er realiseret. Det indeholder i virkeligheden 91 kreds-(eller kryds!)løbstabeller. Noget tilnærmelsesvist tilsvarende har man vist ikke engang præsteret i Norge.

På den baggrund rejser der sig naturligvis straks spørgsmålet om tallenes pålidelighed. Til støtte for en sådan vurdering er der imidlertid ikke så meget at hente i bogen, idet kommentarerne for en væsentlig del forklarer, hvorledes sammenkædningen af de forskellige materialer er sket, mens grundmaterialet ikke drøftes særlig indgående. Dette er så meget mere beklageligt, som det jo ikke så sjældent sker, at sådanne talserier anvendes langt videre end forsvarligt. Det er da nok værd at vide, om de resultater, man måtte komme til, blot

afspejler de forudsætninger, der er lagt til grund ved beregningen af tallene.

På et enkelt punkt — og vel nok et af de mest tvivlsomme — er kommentarerne dog ret fyldige. De oplyser, at bygge- og anlægsvirksomheden er beregnet som det dobbelte af den skønnede råvareanvendelse. I publikationen vedrørende nationalindtægten 1861—1930 fandt man det imidlertid ikke forsvarligt at medtage tallene fra før 1896 i de sammenfattende tabeller. »For at kunne få kontinuerte nationalproduktberegninger for hele perioden« (p. 20) har man dog i den foreliggende afhandling vist større mod.

Til gengæld er der på andre områder udvist resignation. Dels har man ikke ment at kunne give skøn for afskrivninger m. v., der kunne være af interesse, og man har derfor ikke givet tal for nettonationalproduktet. Dels — og det er vel væsentligere — er alle de over 10.000 tal anført i løbende priser. Tallene giver således grundlag for sammenligninger med hensyn til de enkelte sektorer andele på forskellige tidspunkter, mens stigningen i deres bidrag til nationalproduktet (og i dette selv) tilsløres af prisbevægelserne.

Når beregningerne i faste priser ikke er foretaget, skyldes det dels principielle betæneligheder, dels manglende tid. Afsluttende har man dog for 10-års perioder søgt at beregne den årlige stigningstakt i det samlede bruttonationalprodukt, idet man har deflateret konsum, investeringer og udenrigshandel. Omregningen i faste priser (1913-priser) har dog måttet blive ret mangelfuld; for tiden fra 1861—1893 har man således udelukkende anvendt et af Myrdal beregnet detailprisindex. Hvis man ellers kan tro på tallene, og hvis man tør vove at foretage internationale sammenligninger, viser de svenske tal i de fleste perioder en noget større stigningstakt end de tilsvarende danske.

Anders Ølgaard¹.

1. Biträdande lärare ved Lunds universitet.